

СЕЉАК.

Недељни лист, за кућу, поље и башту, са илустрацијама.

Излази сваког
ЧЕТВРТКА.

Издаје и уређује:
БОРЉЕ РАДИЋ.

Предплатна цена:
годишње 4 ф. а. в
полгодишње . . . 2 „ „ „
на 3 месеца . . . 1 „ „ „

Год. II.

У Новом Саду, 3. октобра 1863.

Број 40. и 41.

Православни:				ЗАВЕДАРА.	Римокатолички:			
Окт. Ч.	3	Дјонис. Ареоп.	10	Евлампија мучен.	Окт. Ч.	15	Терезији	22 Кордула
„ П.	4	Стефан. Шчиљ.	11	Филипа дјак.	„ П.	16	Галус	23 Јоана Кап.
„ С.	5	Харитин. мучен.	12	Прова и Тарах муч.	„ С.	17	Хедвиг	24 Рафаил
„ Н.	6	Томи апостола	13	Карпа и Папили	„ Н.	18	Луки Е.	25 Крисени.
„ П.	7	Серг. и Вак. ☉	14	ПРЕП. НАРАСК. ☉	„ П.	19	Фердин.	26 Димитр.
„ В.	8	Пелагији Преп.	15	Ентима и Лукијан.	„ В.	20	Фелицијан	27 Сабина
„ С.	9	Стеф. Дес. Срб.	16	Логгина. муч.	„ С.	21	Урзула	28 Сим. и Јуд.

С овим бројем настаје последња четврт; и зато учтиво умољавано господу предбројнике, којима је до сада време предплати изишло, да предплату поновити изволе.

О змији и њеном уједу.

Премда змије немају на очима вид, немају орудија за мицање, немају ногу, крила ни перја, ништа мање, оне се са zgodним својим тјелом тако брзо мичу и окрећу, да се мало слични међ животињом наоди. Оне се могу и у води задржавати, али не дуго. Највише пребивају под ђубретом, под нападавим лишћем, у старим кулама и зидинама. Њима се уши с' поља невиде, али оне опет чују. Језик јим је узан и разцепљен; а зубе имају, не да свој грабеж изгризу, него да га држати могу. Оне обично што год улове прогутају, као: бубе, муве, гуштере, птице, ми-

шеве, жабе, мачке и зецове, и јошт већу зверад ватају. Много већу животињу од себе могу прогутати, јер им се чељуст и тело растегнути могу. Само су неке отровне. Од ови се неке и у нашој домовини наоде. Отров им стоји у два дугачка, врло оштра, крива, шупља и љуљајућа се зуба с' једне и друге стране горње вилице. Змије живе 10-20 година, свлаче сваке године своју кожу и непрестано док су год живе, расте. Немају костију, него само мржгалице. Кад спавају скупе се у клупче, и исправе главу у висину. Зими скоро све спавају, особито у Европи. Кад животињу какву једу, отров им из неке кесице, која иза ушију стоји, кроз канал неки у она два шупља зуба уђе, а из њи отиде у рану и затим у крв. Отров је тај до душе кад јачи, кад слабији; али се и од саме одсечене змијине главе треба чувати, јер зуби јошт отровати могу. Оне носе јаја, која доста пута као какав ланчић на сунцу стоје, и тако се обично сама излегу. Неки путник списатељ каже, да на американе-

коме острову Јамаики, јавно се на пијацу доносе и продају, змије, пацови и гуштери, који се од отмјени и угледни људи купују и једу. У осталом пак, кога змија уједе, тај нека одма настоји, да му се отров исциса или изцеди, пак онда нека угрејан зејтин непрестано на рану меће. Најбоље је пак метути једну пијавицу или кунице да се отров из крви исциса.

Често се догађа, да пољодјелца змија уједе. Онда се болестник излечити и од смрти одкупити може овим леком, кога сам с' великом молбом од једне жене дознао. Ја сам осведочен, да од овог лека нема бољег, јер за 6-8 сати човек или марвинче мора оздравити. Тај сам случај видио на једном Мађару, који је ливаду мога комшије косио, и кога је змија за ножни палац ујела, гди га је једна жена за кратко време излечила. Тој жени ја нисам дао мира донде, док ми није тај лек казала као што следује:

Узми кукуте, фење и апте. Од сваког овог биља узме се две добре шаке, мете у једну поредку крпу која се усуче, пак се затим на једној дасци добро стуче, док сок неизиђе. Од тог сока ваља пол чаше дати болестнику да попије, а оно стучено биље за облог на рану употребити. — Ја сам на сат гледао, пак је после осам сати онај Мађар на ливаду отишао и опет косио.

Једном уједе једног ноња смук. То је такова змија, која нарочито од птица живи, и задржава се у паљеви близу шума. Она човека врло радо напаствује, пак и трчи за њим. Смук (зову је и дрволаз) је по леђи сив, а од оздо жут; мале главе и не лако опазљиви ушију. Кад за ким скаче, само звижди. Ова је змија код нас најљућа и најопаснија. Напоменутом коњу даде се горепоменути лек у мало више, и други дан је већ возио, чему се свет чудио.

Др. Ф. В.

Како је постала пчела кућевном животињом.

Пчела има више фели, ал се све те од наше домаће тиме разликују, што све друге само толико меда носе, колико је њима за рану нужно, а наша домаћа толико носи, да труд свој са човеком делити може.

Пчела у оним предјелима дивје живе, гди су многе шуме. Тамо оне у шупљим дрвама кућу граде и ране себи за зиму спремају.

Дивја се пчела од наше домаће само у толико разликује, што је дивја мало мања и љућа од домаће.

Пре хиљаду година, кад је већи део земље

шумом обрашћен стајао, није било питоми или домаћи пчела. Пчеле су пролећале у слободном брда и долине. Господар шуме и ливаде, био је и господар они пчела и њеног меда и воска, које су се у његовој међи нашле, и он је сваке године дао таква дрва изнаходити пак мед и восак покупити. Као што се данас лов под аренду даје, давала се онда она дрва у којима су пчеле мед носиле под аренду за новац, или пак за опредјелену коликоћу меда и воска.

Али већ пре много стотина година, нису људи само сотим били задовољни, да се пчеле у она дрва само множе и мед носе, која је случајно старост издубила. Желило се је већ и онда кошнице у забрану какву имати, и мед лакшим начином купити, него што се је то у шуми чинити могло, гди је чешће и немогуће било, до њега доћи. Сваки дакле, који је узео један забран под аренду, искупио је себи и то право од господара шуме, да може и здрава дрва дубити и за пчеле ји употребити. Ова издубљена места се после добро затворила са даском, и само се једна јамица доле оставила — лето; овде су се сад пчеле и саме насељивале, а кованцији је лакше било одавде мед и восак покупити, нежели из стари и изтрули дрва.

С' овим поступком је пак човек умео ону слободу пчела умалити, и све више и више је питомити. Како су се дакле пчеле у оне куће уселиле које им је човек направио, тако су постале слуге његове, а он им је сад владаоц. И тако је престала пчела већ онда бити дивјом животном; дошла је под управом човечијом и постане кућевном животном.

Овај начин кованлука зове се шумски кованлук, и сад је само још тамо у животу, гди шума у изобиљу има.

Што се пак по свету више земља обдјелавала и орала, тим је мање шума било, и поводом тим се шумски кованлук све више и више смањивао. Е, онда се овако чинити морало: одсекао је кованција комад дрвета — дебла — или управ рећи пања, тако високо и широко, колико је кошница зактевала, после тога је издубио и садељао, пак онда рој у нутра пустио.

Тек доцније је кованција своје кошнице из шуме покупио и близу свога дома наређао, старао се за њи да ране и шта јим је нужно имају, заклањао јих је од сунца, кише и непогоде, и тако је пчела од дивје, кућевном животињом постала, и сад под највећом пажњом и негом кованције живи, а она му стоструко те труде медом и воском својим наплаћује.

Н.

Соразмјерност разни семена, к' месту на којем се сеју.

На једну леју од 4 стопе ширине и 18 стопа дужине, треба од семена шаргарепе (мркве), ако је човек о доброти семена уверен, $1\frac{1}{2}$ лот посејати. Оно би истина доста било и 1 лот посејати само, кад би се ово семе тако једнако као друго семе посејати могло, и кад неби много зрно насекома у земљи појела. И зелен треба плевити, пак се и ту гдикоја биљка у место траве изчуна, а и оне врло у често израстле биљке, разредити треба, јер две и три жилице никад неће на оном месту тако дебеле бити, као кад би на том месту једна једина стајала.

На оноликој леји треба од лука семена 1 лот, од салате и спанаћа само $\frac{1}{2}$ лота. Ако пак није човек о доброти семена уверен, увек добро чини ако више посеје, пак је после лакше у често стојеће разредити, нежели после досејавати.

На леји од 4 стопе ширине и 8 стопа дужине треба од белог и црвеног купуса 1 лот. Иста ће ова соразмерност важити моћи и код: келерабе, карфиола, целера, репе, ендивије и другог подобног зеља. Допустили пак место на леји, гди је расађена ротква, посејан пасуљ и гра, може се увек између таковог зеља, по гдикоје семе купуса бацити, јер се то увек гледати мора, да се у башти свака стона земље на леји употреби, будући се многа празна земља у стазама оставити мора, гди се баш ништа посејати не може; зато је нужно да се леје у башти добро и дубоко копају, и кад је год нужно да се подрађују.

На леји од 4 стопе ширине и 9 стопа дужине, треба посејати од першуна семена 1 лот, то је најбоља соразмјерност.

Који дакле ово зеље сеју, тако нека поступају.

Р о ч н и к.

(Продужење.)

Е.

Елда; *polygonum fagopyrum*; Buchweizen.

Ж.

Жаворика, што и челебин.

Жаворњак; „ „ „

Жабија трава; *senecio vulgaris*; Kreutzwurz.

Жабице; *cactus ficus indica*; indianische Feige.

Жабокречина; *Zannichellia palustris*; Sumpfszannichelli.

Жалфија; *salvia officinalis*; Salbei.

„ дивја; *salvia pratensis*; Wiesen-salbei.

Ждраљика; *Melilotus*; Steinklee.

Жегавица; што и коприва.

Жеста; *acer tartaricum*;

Жива трава; *erodium ciconium*; Reiher-schnabel.

Жито; *triticum vulgare*; Weizen.

Жута метла; *Cochia scoparia*; besenartige Kochie

Жути шебој; *Cheiranthus Cheiri*; Gold-lackblume.

Жутика; *Berberis vulgaris*; Sauerdorn.

З.

Зановет; *cytusus laburnum*; Bohnenstrauch.

Закусак; *scabiosa succisa*; Teufelsabbiss.

Здравац; *ruscus hippoglossum*; Zungen-mäusedorn.

Зеленкада; *Narcissus pseudonarcissus*; Osterlilie.

Зеленика; *pyrola officinalis*; Wintergrün.

Зеље; *atriplex roseum*; rosenartige Melde.

Зимзелен; *vinca minor*; Sinngrün.

Зиморад; што и рузмарин.

Златан; *lilium martagon*; gelb wurzelige Lilie.

Зоб; *avena sativa*; Hafer.

Зова; *sambucus nigra*; Hollunder.

Зубача; *panicum dactylon*; Fingerfench.

Зумбул; *hyacinthus orientalis*; Hyacinthe.

И.

Ива; *Salix caprea*; Sahlweide.

Имела; *viscus album*; Mistel.

Исиот; *amomum Zedoaria*; Zittwer.

Исоп; што и велендух.

Иђирот; *Calamus aromaticus*; Kalmus.

Ј.

Јаблан; *populus pyramidalis*; italien. Pappel.

Јабuka; *pirus malus*; Apfelbaum.

Јавор; *acer pseudoplatanus*; d. Ahorn.

Јаворика; *Laurus nobilis*; Lorbeerbaum.

Јванско цвеће; *Galium verum*; gelbes Labkraut.

Јагњеда; *populus tremula*; schwarze Pappel.

Јаглац; што и јагорица.

Јагоде; *fragaria vesca*; Erdbeere.

„ црне; *rubus fruticosus*; Brom-beere.

Јагоде сврачије; blitum capitatum; Erd-beerspinat.

Јагорица; што и пресличица.

Јагорчика; то исто.

Јалша; што и јововина.

Јарић; sedum acre; Mauerpfeffer.

Јасен; fraxinus excelsior; Esche.

Јасенак; dictamnus albus; weisse Diptan.

Јасмин; jasminum officinale; Jasmin.

Јела; pinus abies; die Tanne.

Јелењак; scolopendium officinarum; Hirsch-zunge.

Јеленски језик; то исто.

Јечам; hordeum vulgare; die Gerste.

Јововина; Betula alnus, Erle.

Јовово дрво; то исто.

Јоргован; syringa vulgaris; spanische Flieder.

(Продужиће се)

О одгајању марве.

(Из „Slavonca“.)

„Земљодјелац, ако жели своју земљу добро обдјелавати, и поље угодније живити, неможе бити без домаће марве, без стоке. Волови и коњи су му прави помагачи при послу; од крава, оваца и коза добива млеко, скоруп, врње, сир и масло, и месо за јело, а од оваца јошт и вуну и кожу за одјело, од свиња нарочито маст и сланину; од живади укусно месо и перје, од пчела мед и восак. Но осим тога свега земљодјелац сваку врсту марве и живади или добивене од њи производе продаје, те добивеним новцем подмирује своје друге потребе. Због тога, што је домаћа стока тако важна и газдовању пољском и домаћем, врло је добро знати, како треба поступати с' марвом, да се може човек с' њоме тим већма користити.“

„Најважније је за сваког газду, да марву сваке врсте, особито крупнију, гледа сам запатити и одгојити, одранити, јер ће ји таку и од добре пасме и здраву, снажну и угледну, и у обште онакову моћи имати, каква по природи својој може бити. Марву одгајајући ваља пазити: да се добро рани и добро држи.“

„Волови су необходимо потребити за нашега земљодјелца, јер он помоћу њиновом свршује сав свој пољски посао. Но зато треба и он да добро држи своје волове. Волови треба свагда и у своје време да довољну рану добију и кад-што соли за лизање; да се уморни непоје, да се после рада одморе, да у доброј штали и на чи-

сту леже и да се тимаре. Тко младе јунце преже у плуг и у кола, нечини добро, јер ће му они закржљавити и остати слаби, а и брзо изнемоћи и дотрајати. Прије навршене треће године нису јунци наше пасме за јарам. Тко има веће пасме крава и рани ји добро, може и краве презати као и волове. И краве ваља добро држати као и волове, особито музаре ваља добро ранити и тимарити, пак ће давати доста млека.“

„Коњи се такођер употребљавају при орању и возњи и то тим успјешније и боље, што се свака таква пољска радња, као орање, дрљање, ваљање, бранање и друга радња брже може свршити с' коњма. Но макар употребљавали коње за презање или их јашили, треба ји брижљиво неговати, добро ранити, у чистим стајама држати, терајући штедити, кад су се уморили, при одмору ји покрити да се неразладе, и нарочито на то пазити да се разгрејани ненапоје. И омлад се квари, кад се рано почне презати и употребљавати за посао; зато се коњи тек у трећој години могу помало учити на презање или на седло, а сасвим уредно употребљавати ји за рад после навршене пете године.“

„Овце су врло користне за земљодјелца, али се само онђе могу држати, где има доста паше. Овца обично воли више сува и планинска мјеста; јер подводни и влажни предјели шкоде и овчијему здрављу а и вуна онде бива хрђавија. Тко има довољно пића, а близу је већи вароши, најбоље је, да му се овце јагње касно у јесен; јер осим што му то користи и у другом многим обзиру, може и јагањце, млеко и сир скупље продавати, него кад му се овце јагње у пролеће.“

„Козе је добро држати нарочито по врлетним планинама, где друга марва неможе тако лако рану налазити. Напротив, по равницама налази коза за себе сходну рану, а где су разсада, воћњаци, виногради, баште, младе шуме, онде су козе шкодљиве.“

„Свиње су код нас, где скоро по целој домовини има растови, букви и церови шума у толико од веће користи, што нам готово без сваког нашег труда велики доходак донесе. Но да неби наше свиње закржљавиле и изметле се на горе, особито треба на то пазити, да се млађе од године и по неупотребљавају за приплод, те због тога да се до реченог времена разног спола прасици или назимад држе оддвојени. Свиње чине штету сваком усеу и ливади, и зато ји треба чувати од свега тога. Само стрњике могу се употребити за свињску пашу. Гди нема жира, скупо је држати многе свиње, а ране се и јечмом, напојем зачињеним мекињама; јечменим, кукурузним

и просејаним брашном; паспаљем као и кукурузом, бундевама, воћем, кромпиром, комином и пашом, и по ритовима травним корењем и пужићима. Зими треба држати свиње у топлој штали (свињцу) на слами и уредно ранити.“

„Живина, као кокоши, гуске, патке, ћурке, користна је јако у домаћем газдовању; али кад тко држи много живине, има више штете него хасне. Живине треба држати толико, колико се може изхранити с' очинцима; јер онда живина, тако рећи, ништа некошта. Иначе за земљодјелца може бити је само онда пробитачно држати живине, ако се близу налази већа варош, где је може продати по добре новце, тако и жито, што јој на рану троши из житнице, може наплатити.“

„Кокоши су код нас најобичнија живина, и од сваке друге живине дају се најлакше по-дићи. Оне се ране осим жита и с' црвима, гљис-тама, бубама, и т. д. а кад једу траву и зеље, онда легу велика јаја. Тко је рад да му кокоши носе доста јаја, нека јим даје помало кудељна семена, а тако исто суви коприва, или утучена жира с' трицама. Једна кокош може преко године до сто јаја снести (и више!).“

„Ћурке се много теже одрађују него ко-коши. За ћуре је најопаснија болест, кад им брадавице на глави поцрвене, а и богиње; у ком случају особито ји треба држати у топлоти и на суву, а ранити ји пшеничним лебом у црве-ном вину наквашеном“. (У бројевима 13. и 14. листа нашег од ове године, наћи ће читаоц о однеговању ћурака и лечењу њихови болести об-ширне науке. Уредн.).

„Гуске и патке онде је добро одрађи-вати, где има бара, језера, потока или какове реке, будући вода овој живини прија, и она у води многу рану за себе добива. Од гусака на-рочито добивамо месо, маст, перје и оне би биле најпробитачнија живина, само кад неби чиниле толико квара ливадама и усевима. Оне се могу чупати по трипут у години, у пролеће при концу мес. маја тек при концу јулија и о мијољу дну трећи пут. Кљукањем добро угојена гуска може до 9 и 15 фунти масти дати, која је маст нај-чистија и најздравија, те се тога ради и може продати скупо. Патке носе врло укусна јаја, а и месо им је њежније од гупчијег. Пачићи се по-најпробитачније одрађују, кад кокошку или ћурку, на пачија јаја насадимо, јер ова живина боље лежи на јаји, и пачићи се од ње пре одвоје, те квочка пре почне носити јаја.“

(О патки је бијо обширнији говор у броју 3. листа овог лањске године, а о болестима

њеним и лечењу у 4. броју лањске године, о-дакле се свака газдарица подпуно научити може. Уредн.)

Нов украс за баште.

Хајнеман, чувени баштован у Ерфурту, од-неговао је у дрворезу стављено биље, које је из Америке донешено, и за наше поднебије култи-вирано. Он га описује као особито нешто, и пос-лао нам га је, да га љубитељима баштени украса покажемо с' том примјетбом, да се код њега се-мена на порције од 20 новаца до 1 ф. добити могу, а биљке већ однеговане по 1. 50 н. у сребру. Он је ово биље назвао: *Wigandia sagacassana*.

О метању краставаца у сирће.

Многа ће нам газдарица благодарити, кад прочита овај чланак. Кад одеш гдигод на објед, пак изнесе газдарица лепе, зелене и чврсте кра-ставце, за цело ћеш је запитати, како и' меће, те су тако лепи. О овом ево упутства једне иску-сне газдарице, и свака газдарица нека се овога држи, која год краставце у сирће за зиму о-ставља. О добром овом начину смо и сами осве-дочени. Она овако вели:

„Кад краставце купујеш, пази да нису у-кварени, и да су скоро узабрани, јер што су свежији тим су бољи; кад ји кући донесеш, одма ји добро изпери, и мети на даску у ладовини да се осуше. Овде ћу нешто да приметим, и то, да неваља краставце на сунцу сушити, да, што наши кажу провену, но у ладовини ји сушити треба, и они несмеју венути, но само се морају од оне воде осушити. Краставац, који пре мећања на сунцу провене, неможе никад чврст

бити. За то време док се краставци суше, треба добра сирћета узети, и то никад прављена, но чиста винска, пак га на ватру метути да узавре, кад је сирће узаврело, ваља га с' ватре скинути, и прелити га с' ладним сирћетом. Од прилике на 10 олби (ица) врела сирћета, треба 2 олбе ладна за преливање. Док се сирће мало разлади, треба краставце у суд какав (бакарни) метути, добро посолити, и с' оним сирћетом прелити. Сирће мора бити више врело нег' млако. Јошт једаред кажем: сирће мора бити добро винско, а краставци се морају добро посолити. јер што више соли, тим ће бити чвршћи. Кад дакле краставци у оном суду посољени и сирћетом преливени буду, треба ји с' ћебетом добро покрити, и оставити ји у том суду пуна 4 сата да престоје, или у право рећи, док се сирће на њима сасвим неолади. После тог времена ји треба у буренце, или у којих ји суд метути желимо, лепо посллагати, сирћетом оним прелити и суд добро затворити. Опомињем наше газдарице, да запушач или заклопац на бурад необвијају са крпом, јер се од тог плесан увати и краставце квари. Даље није нужно никакве зачине у краставце мећати, као од вишије лишћа, ђумбира, бибера, којекакве траве и т. д. све то краставцима нечини добро. Кад је већ све готово, треба буренце или суд на сунчано место метути, и више га пута измешати, преваљивајући га с' једне стране на другу. Ово је све на чистом и дужем искуству основано што сам овде рекла, и краставци ће овако увек зелени и чврсти бити.“

Катарина С.

О клијајућој снази жита.

Искуства која је писац о клијајућој снази жита направио, дају му повода, да следећи чланак напише, и то: колико времена задржи житно зрно у себи клијајућу снагу, и какав ушљив има старост семена на раст и род биљке.

Један једини покушај није довољан, да се о овом тврдити може; али ће полезно бити, кад овде више годишња искуства ставимо.

Писац је дакле покушавао са житним зрном од 1853, 54, 55. и 56. године. Зрна су сва била на сувом месту остављена. Сва су ова зрна посејана 22. новембра 1856. Од сваке феле су само најбоља избирана, и при сејању се одвећ на сваку препону пазило, која би може бити повода дала на недостатак покушаја посумњати.

Земља, на којој су зрна посејана, била је са ашовом ископана, добро измрвљена, грабљама поравњена, а зрно је по зрно у земљу с' нај-

већом пазљивостју мећано и загрнуто. Свако је зрно у једнакој даљини једно од другог забодено.

После тога је писац чешће на поље излазио, и прегледао сва могућа појављења. — 9. децембра изникну сва зрна осим оног од 1853. које није изникло, и од ког и после ни једно једино зрно изникло није. — 13. децембра, дала се већ разлика у јачини клијања, код зрна поједини година, примјетити. Лишће појединог биља од сваке године буде измерено, и нађу се ове средње величине:

од 1856. године било је 2 палца високо

„ 1855. „ „ „ 1 1/2 „ „

„ 1854. „ „ „ 1 „ „

Ова разлика у расту, која није од земље доћи могла, остала је једнака, сасвим до рода, и сасвим је у очи падала.

Жито се ово плевало једнако, кад је год нужно било. Сви су се послови, који су нужди били око овог жита, са највећом пазљивостју извршивали. — 29. марта се избројаше све биљке, које су изникле и од сваке је године било по 1000 посејани зрна; од те 1000 је изникло

од жита 1856. године . . . 740 зрна

„ „ 1855. „ . . . 728 „

„ „ 1854. „ . . . 514 „

15. јулија се избројало, колико класова зрна поједине године донеше.

Од 1000 посејани и 740 изникли зрна од године 1856. било је 4042 класа;

од 1000 посејани и 728 изникли зрна од године 1855. било је 3.656 класа;

од 1000 посејани и 514 изникли зрна од године 1854. било је 2.697 класа; а

од 1000 посејани зрна од 1853. године не-изниче ни једно.

И то се јошт примјетити дало, да што је семе млађе било, да је и влаће лепше и пуније било.

Али је само то штета било, што се зрна појединог биља избројати нису могла, јер су врабци пре времена већу част појели.

Из ови истинити догађаја даје се закључити:

1.) да семе поводом извјестни околности, с' концем треће године, своју клијајућу снагу изгуби;

2.) да се клијајућа снага од године до године за коликоћу зрна све већма и већма губи; и

3.) да што млађе семе, тим пре и снажије проклија, и више рода донесе.

Покушаји у башти, може бити да ће се коме малени учинити, ал многа ће част за то бити, између којима је и писац: да се у мањем такви

покушаји боље извршити дају, јер се ту на свашта већма пазити, и сваке околности, које би закључењу нуждне биле, превидити дају.

Ф. Б.

Љекар за дрва.

Људски, марвени, зубни, од очију и т. д. љекари су познате ствари, али у Енглеској има и љекара за дрва. Пре неког времена доноси баштовански енглески лист објаву једну, која гласи:

„Др. Јован Смит, лечи дрва у свима њиовим болестима, као: у слабости, немогућности, жутици, смолотоку; тако исто пресађује болестна дрва у здравију земљу, изсеца ране и трулеж и т. д. На позив одлази у тако болестне баште и воћњаке, за врло умерену награду.“

Јошт шта неће бити на овоме свету ?!

Нек се зна.

*(Становништво главних вароши.) Највише збијено живе људи у Бечу; на сваку кућу у Бечу долазе, у средњу руку узето, 60 људи, у Петрограду 54, у Берлину 45, у Паризу 35, у Минхену 19, у Риму 13, у Лондону 10, а у Венедигу 6. И тако су бечлије и петрограђани у зидању кућа за кирије најдаље до-терали.

*(Велика изложба цвећа у Харлему.) Тамошња баштованска дружина је опет уредила велику изложбу од цвећа разног и зеља. 3000 фр. је раздано на награде, и особито је много било мали воћака у лонцима, које су с' плодовима начичкани били.

*(Човечији живот.) У целоме свету има 3064 разни изговора (језика), и више хиљада разни вјероисповедања. Число људи је једнако числу жена. Средња дужина човечијег живота је 33. године. Једна четврт људи умру јошт пре 7. године, половина пре 18. а напротив срећни су они људи, који те године преживе, и ти спадају у остатак целокупне суме. Између хиљаду људи доживи само један 100. годину, и од сваке стотине доживе само 6, 65. годину; исто као и од 500 људи што само један 80. годину преживи. Земља има 1000,000,000 становника, од ти умру на годину по 333,333,333; на дан 91,824, сваког сата пак 3730 а сваког минута по 60, дакле сваког секунда по један. Толико се пак исто и рађају, дакле се губитак увек рођењем надокнађава. Ожењени живе дуже нежељени, а они увек дуже живе, који умерено живе. Већи људи обично дуже живе од мали. Жене су до 50. године угледније од људи, ал после врло мало могу то уживати. Число ожењени је 75 (?) између хиљаде људи. У пролећу рођени људи су обично јачи од други. Рађање и смрт је чешћа ноћу нег' дању. Число је људи који оружије носе, на једну четврт читавог становништва израчунано.

*(Оцило за оштрење коса.) Професор Др. Кнајтингер у Минхену, потврђује: да је увек пробитачније и боље косе, српове и т. д. са оцилом, нежељени с' каменом (брусом) оштри.

*(Јагоде у Америци.) Давид Гиндра баштован из Роксбурга у северној Америци дописује једном немечком листу, пак вели: да се ваљда нигде толико јагода сад несади као у Америци; и то је за и мућније американце најрадија рана лети. Близу већих вароши се налазе баштовани, који по 12 ланаца само јагоде саде, и ти се страовито за сада богате, и гди-који има од своји 12 ланаца јагода чиста прихода од 4-5000 долара. Они саде јагоде у редове, и сваки је ред од реда на једну стопу раздалеко, а јагода од јагода на по стоне, и то веле, да је најбољи начин.

*(Папир од речичне сламе.) У Белгији се с' врло добрим успјехом прави папир од речичне сламе. Са 120 делова рита, помеша се 40 делова те сламе, и од тог се бео папир прави, који је много бољи од овог од житне сламе праљеног папира.

Лек од куге марвенске.

„Slavoncu“ нишу из Церника ово:

„Ових дана имадо прилику осведочити се, да има лека против сад владајућој марвенској куги. Код нас се разболе крава овдашњег трговца Херцера; наш неуморни жуп. марвени љекар Вјекослав Кнежевић написа јој лек, и марвинче оздрави. Услед тога умолим га, да би допустијо, да се тај лек народу саобшти. Речени љекар то нехтеде због тога, што јошт није на више комада свога лека покушао. Ако му пође за руком — рече даље — да марви у већем броју помогне, тада да ће о том службено известије дати и јавности саобштити. Ја сам га ипак дотле наговарао, док није допустијо да се саобшти, али не као савршено искушен лек, већ као покушај. Ево рецепта:

Rp.

Rad. Altheae scis.

unc. quatuor.

d. ad Chart. Signetur Nro. I.

Rp.

Flor. Arnicae Mont.

Flor. Chamomillae Vulg.

aa. unc. tres.

m. d ad Chart. Signetur Nro. II.

Rp.

Nitri Venalis
unc. tres.
Salis Amoniaci
Kali Carbonici.
aa. unc. duas.

m. d. ad Chart Signetur Nro. III.

Лек под бројем I. стави се у 9 сатлика воде, те мора по сата добро врети; затим се стави на страну, док се мало нелади.

Лек под бројем II. мора се такођер у 8 сатлика кључале воде ставити, те код ватре добро промешати. Затим се лонац одузме од ватре, добро покрије, а лек четврт сата у њему остави. После тога нека се обоје, наиме увар под бр. I. и II. процеди; а сок од броја II. добро изцеди, те оба увара преруче у већи лонац, у који се такођер прашак под бр. III. усугути има. Ово све нека се добро измеша, те пет пута на дан, сваки пут по сатлик даде. Кад се лек говечету даје, мора бити млак, а другчије мора увек покривен бити. Овај лек траје три дана; небудели говечету знатно боље, то се може тај лек повторити. Чим говечету дође воља јести, нека му се даде лака рана, особито мекиње с' брашном помешане, не пак паспаљ, где се особито много песка од сувачарског камена налази.

„По изјави реченога лекара може овај лек само у почетку, или у првом степену болести, помоћи.“

За овај лек нека буде господину Вјекославу Кнежевићу и од наше стране хвала. Сачувај нас Боже од марвене куге, ал хвала му опет, што се човек нашао, који је лека — на ма и за први степен болести — изнашао; опет имамо дакле помоћи; а сваки ће газда у случају болести на марву своју назити, пак само како се знаци болести укажу, у помоћ јој, с' горенаписаним леком, притећи и од смрти је избавити, а од себе велику штету удалити. Цео овај лек кошта 1 ф. 58 новаца а. вр.

— Да водене прље са политирави сто-лова или орманова извучеш, поспи мало та места са шпиритусом пак протри са крпицом каквом, на то узми мало вате, замочи е у зејтин пак добро изтри оно пр-љаво место, после узми суву вату и избриши, прље ће нестати. [298.]

— Кад неће кувана кафа да ти се из-бристри обмотај суд у ком је кафа са мокром крпом; крпа мора у ладну воду замочена бити; што вода лад-нија тим боље. [148.]

— Средство против отрова од татуле (бикови). Брзо треба дати детету, (јер се он при игри најчешће с' татулом трују,) млаке воде с' путером, или зејтина са млеком; ово ће и натерати да се побљују одма. [171.]

— Да ти мрави неиду на дрва, разтони обична сапуна, пак намажи том водом доле с' једне педље високо она дрва на која су ти мрави ишла; неће ти онда више доћи. [258.]

Госп. Браћи А. Борђевић у Београд. Нисмо прво писмо примили. Најбоље преко поште, пак ћемо га ми драго-вољно платити. Захваљујемо. Бројеви су одправљени на ви-сокир. господ. Јозаникију епископа у Ужице.

Г. Лазару Г. у Беч. Прочитајте још једаред, али пазљиво! нећете позалити верујте!

Честном господ. Јовану С. у З. Узмите број 17. лањ-ске године, пак ће те на страни 142. наћи.

Чеством госп. Ђ. М. кап. у Дол. Писмо са 2 ф. нисмо примили, а друго ће све у свом реду бити.

Т Р Г О В И Н А.

У П е ш т и.	Тежина		Пожунац				Н о в а ц.	У банкама			
	од до		од до					од до			
	фунти		фор.	н.	фор.	н.		фор.	н.	фор.	н.
Жито банатско - - - - -	85	88	5	25	5	40	Царски дукат - - - - -	5	34	5	35
„ бачко - - - - -	84	85	4	80	4	85	Крунаш - - - - -	15	35	15	40
„ потиско - - - - -	84	86	5	—	5	25	Сребро - - - - -	111	65	111	85
Наполица - - - - -			—	—	—	—	—				
Раж - - - - -	76	80	3	25	3	30	Срећке државне од год. 1839. од 100 ф.	1/8	50	159	—
Јечам - - - - -	68	70	2	55	3	10	„ „ „ „ 1854. „ 100 „	93	75	94	—
Зоб - - - - -	45	50	2	10	2	15	„ кредитног завода од 100 ф. - -	136	10	136	20
Кукуруз - - - - -	79	83	3	25	3	45	„ Естерхазијове од 40 ф. - - -	94	50	95	—
Проја - - - - -			3	30	3	50	„ Палфијове од 40 ф. - - - - -	34	25	34	75
Пасуљ - - - - -			—	—	—	—	„ Виндишгрецове од 20 ф. - - -	21	75	22	—
Репица - - - - -			6	50	6	75	„ Кеглевићеве од 10 ф. - - - - -	14	85	15	15

Епископска печатња.